

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 5.50 mesečno.
Četrletno K 16.50.
Če si pride naročnik sam v upravništvo po list: Me-
sečno K 5.—. — Inzerati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik po 16. uri po-
poldne z datumom drugega dne.

Posamezna številka stane 30 vin.

Uredništvo in uprava:

Narodni dom (vhod iz Kopališke ulice)

Telefon št. 242.

Kako so delali za Habs- buržane.

Češki list »Venkov« objavlja ob-
širna odkritja o komplotu reakcionarcev
iz bivše avstro-ogrske monarhije z biv-
šim cesarjem Karlom. Informacije »Ven-
kova« se glase:

Priprave za preobrat v Budimpešti
so trajale mesce, gotovo od početka
vlade Bele Kuna. Glavno vlogo je
igralo mažarsko plemstvo in pa krščan-
ski socialisti z Dunaja, Mažarske in
Jugoslavije. En del dunajskega tiska je
bil že v službi te propagande. Hoteli
so z intrigami zaplesti v to celo česko-
slovaško vlado. Zdaj se ne more še
objaviti vse pikantne posameznosti te
zarote. Goreče se je delalo na Dunaju,
na Mažarskem, Slovaškem, Poljskem
in naposled na Švicarskem. Glavne
vloge so imeli glasoviti bivši požunski
župan Smrecsanyi, grofje Bathyani,
Palfy, Pallavicini, Aladar Zichy in
drugi, od Hrvatov je bil ljubljenec
cesarja Karla major Stipetič, zakleti
sovražnik vsega, kar je srbsko, bivši
frankovac dr. Gagliardi, cela klika

črnih avstrijskih duš z dr. Sachsom in
znanim agentom dr. Klobučaričem, ki
sedaj deluje na Dunaju. Cesarico
Zito in Karla je obiskoval v
St. Gallenu v Švici tudi dr.
Šušteršič v imenu jugoslovan-
skih klerikalcev. Razen tega še cela
vrsta sleparjev in špekulantov.

V prve bojne vrste so pošiljali
Jugoslovane. Za svoje podjetje so pri-
dobili frankovci v Zagrebu Stjepana
Radića, ki naj bi bil njihova igrača.
Oni sami so ostali lepo v poltemi.
Frankovačka klika v dogovoru z
mažarskim plemstvom je delo-
vala na to, da razbije ujedin-
jenje jugoslovanskega kralje-
stva in da si postanejo Srbi in
Hrvati medsebojni sovražniki,
po oni stari avstrijski: divide et impera!
Pospeševalci te zarote so vporabljali
tudi srbske boljševice, katerim so po-
magali pobegniti na Mažarsko, pa tudi
iz Rusije v Belgrad in Zagreb.

Dr. Gagliardi je bil parkrat v Pragi
ter skušal priti v dotiko s česko-
slovaško vlado. Mažari se niso drznili
priti v Prago. Samo tuptam je kdo

obiskal Slovaško, pa se je takoj vrnil,
ko je videl, da mu ne cvete pšenica.

Dr. Gagliardi je dobil v Pragi ne-
kega jugoslovanskega dijaka, ki naj
bi mu pomagal. Toda več ni dosegel,
nego da je konferiral z zastopniki
klerikalne stranke, ki se je s simpatijo
zavzela za to podjetje, tóda pomagati
ni mogla. Koncem maja je habsburška
klika podvzela glavni napad na česko-
slovaško vlado. S pomočjo agentov
z Dunaja in dr. Gagliardi je ga
poslali v Prago, so nameravali češki
vladi predložiti spomenico, da se do-
voli mažarskemu plemstvu zbirati
vojsko na ozemlju českoslovaške re-
publike in da se na Slovaškem prično
operacije proti Budimpešti. Glavno be-
sede pri tem delu sta imela Szmrecsany
in dr. Gagliardi. Na slovaškem naj bi
se zbralo 2000 oficirjev, ki naj bi
skupno z vojaki zasedli Budimpešto
ter izročili moč vladi v Aradu. Skozi
Češko naj bi se pošiljalo orožje, dajala
bi ga pa Poljska in Dunaj. Szmrecsany
in Gagliardi sta imela na razpolaganje
ogromne svote denarja in podporo
nekaterih laških duhovnikov in pa pol-

Veliki mogul.

Angleški spisala A. K. Green.

(Dolge).

(40)

Vznemirjenje je ponehalo. Glas je postajal
slab. Zopet mrmranje, potem pa velika praz-
nota noči, ki se je nad nami — skoro bi
rekel: pod nami razprostirala, ni bila bolj
nemotena kakor molk v šotoru, obsvetljenem
od mesečine.

Ali bo še enkrat izpregovoril? Zdi se
mi, da ne. Ali bo poskusila, da ga pripravi
do tega? Toda to se mi ni zdelo verjetno.
Toda nisem poznal te ženske.

Nežno je zopet pričela govoriti. Njen
glas je bil zapovedujoč in ljubezniv, glas
zdravega duha, ki je hotel obvladati sla-
bejšega.

»Potem ničesar ne veste o kakšni imi-
taciji? Vi ste ji dali pravi diamant? Vi ste
o tem prepričani? Vi bi prisegli, če — Recite
le da ali ne«, je končala s prijaznim na-
glasom.

Očividno se je hotel že zopet onesvestiti.
Skušala je to tako dolgo prepričati, da bi
izgovoril odločilno besedo.

Počasi jo je izgovoril; toda o odkritem
glasu, v katerem je bilo izgovorjena, ni mogel
nihče dvomiti. Samo ena besedica je bila:

»Da«.

Potem sem slišal zdravnikov glas ter
čutil, da se je zganila šotorjeva stena, ob
kateri sem čepel. Kakor hitro mogoče sem
se splazil na svoje ležišče nazaj.

Komaj sem tam ležal, sem zagledal one
tri osebe, ki sem jih ravnokar poslušal, v
mesečini. Izpregovorili so še par besed,
potem so se zmešale njihove sence ter se
zopet razšle. Konečno sem videl, kako je šla
strežajka zopet nazaj v šotor, da vrši svojo
dolžnost. Moška pa sta šla k drevesom, kjer
je bil privezan konj.

Čez nadaljnih deset minut je zdravnik
zopet ležal na svojem mestu. Ali se mi je
dozdevalo ali me je v resnici prijel z roko
za ramo, predno je legel ter se odel? Ne
morem z gotovostjo povedati. Le to vem, da
se nisem ganil in da kmalu od njegove
strani nisem slišal nobenega glasu. Tako
sem mogel torej uživati svoj uspeh ter z
živahnim zanimanjem slediti čudnemu in ne-
določenemu šumu, ki ga je povzročal jezdec
na svojem potu. Konečno sem zasledoval s
tako napetostjo, da sem pokleknil, gibajočo
se luč, ki je visela ob njegovem sedlu. Lezla
je na nasprotni strani gorovja v brezkončnih
vijugah in se je konečno izgubila na vrhuncu
v nevidne gozdove.

Postal sem izmučen. Zaspal sem. Toda
spanje je bilo nemirno. Slišal sem vzne-
mirjene besede iz bolniškega šotorja, iz ka-
terih je bilo razvidno, da je bil bolnik v
svojih sanjah zopet v Nevadi, kjer je barantal
za konja, ki naj bi ga rešil iz neke nevar-
nosti.

Ko sem se drugi dan pripravljaj na pot,
me je zdravnik prijel za obe roki ter mi
ostro pogledal v oči.

»Vi ste poslušali«, je rekel.

»Kako veste to?« sem vprašal.

»Če vidim zadovoljnega človeka, mu
morem to povedati«, je mrmral ter spustil
moje roke. Pri tem je pa zopet z nasme-
ljajem mežiknil z očmi, kar mi je že od pri-
četka dajalo pogum.

Nisem več odgovoril, toda zapomnil si
bom ta nauk.

Še eno: Ko sem se vračal, sem tudi
uvidel, zakaj sem potreboval gamaše. Jezditi
nisem mogel, ker je bila pot presterna. Noben
konj bi ne mogel z jezdecem na hrbtu ob-
držati ravnotežja. Lezel sem, kakor sem
mogel, proti dolini. Pri tem sem večkrat iz-
podrsnil. Isto se je godilo mojemu konju. In
še le v dolini vsa se zopet sešla.

(Dolge prih).

kovnika angleške vojske Cunninghama. Od češke strani je podjetje podpiral poslanec Zazvorka. Češka vlada ni sprejela spomenice. Od takozvanega češkega plemstva so bili zapleteni vmes Berchtold, Seidler, Czernin in Sternberg.

Dr. Avg. Reisman:

Naše ljudsko-izobraževalno delo.

(Govor na zboru zaupnikov JDS v Celju, dne 27. julija 1919.)

Zdi se mi, da sem prevzel skoro najvažnejši referat za današnje zborovanje. Kajti ne samo za politično delovanje, ampak za celo narodno življenje je najvažnejši in najpotrebnejši temelj izobrazba. Vsak politični in kulturni delavec se tega zaveda, vsaka politična stranka si je svesta, da bo le tedaj obyladala bojno polje, če bodo njeni pristaši zadostno poučeni o njenih smotrih; to pa je le tedaj mogoče, če so vsi člani stranke primerno izobraženi. In tako vidite na programu vseh političnih zborovanj tudi referate o ljudski prosveti.

Ni torej težko o tem tolikokrat premletem predmetu govoriti; težje je, povedati danes v kratkem to, kar je najvažnejše v danem trenutku storiti in obenem navesti tudi one praktične možnosti, ki bi nas privedle najhitreje do zaželjenega cilja.

Naša ljudska izobrazba, ki je bila kratko pred vojno še na vrhuncu in nam obetala resnično krasne sadove, leži danes na tleh. Če izvzamemo gospodarsko stran, nas ni petletna vojna nikjer tako usodno zadela, kot ravno na prosvetnem polju, kjer nam je prav vse udušila. Čež noč je moralo prenehati nebroj časopisov, ostali so morali pisati tako, da smo jih čitali z gnusom in moralnim ogorčenjem; knjige so jenjale izhajati, Slovensko Matico so nam zaplenili, Mohorska družba nam je delala s svojimi avstrijskimi solzami sramoto. Najboljše učitelje so nam vpoklicali, ostalo učiteljstvo so vpregli v vozove, ki so pobirali stari papir, cunjje in koprive; po šolskih sobah pa se je

razpredala pajčevina in bajoneti. Knjižnice so se zatvorile, tudi kulturna društva so zaspala, da celo petje je umolknilo po naših selih.

Naša mladina je rasla brez učiteljev in brez očetov. In to je tista naša najhujša rana in vrzel, kateri bo morala ljud. prosveta posvetiti največ pažnje, da nam ne bodo v početku 20. stoletja vzrastli novi analfabeti. In s temi kratkimi, negativnimi dejstvi sem skoraj označil ves naš program v narodnoprosvetnem delu za za bližnjo bodočnost.

Pomagajmo predvsem mladini in to z reorganizacijo, vsestransko podporo ljudske šole. Naš otrok naj nikdar ne zamudi po nepotrebnem niti ene ure v šoli, četudi vemo, da ga kmet težko pogreša doma. Misliti je na bodočnost ki bo prinesla hud boj za obstanek in v tem boju bo obstal le oni, ki bo imel poleg pridne roke tudi razvit razum.

Mi hočemo, da iz naših šol predvsem izgine avstrijski duh in zaveje v njih duh našega narodnega, državnega življenja. Zahtevamo pa zato tudi od države, da zagotovi učiteljstvu dostojno existenco in primerno izobrazbo, ki bo odgovarjala kulturnemu duhu časa in naroda.

Mi hočemo, da bo učitelj v svoji šolski sobi, kot tudi izven nje, neodvisen, kakor sodnik v svojem talarju. Potem bodo učenci že ob izstopu iz šole iz lastnega nagiba segali po časopisih in knjigah in bodo dostopni kulturnemu in gospodarskemu poduku.

Naš narod se je v vojnih letih tekom petletnega molčanja naučil tudi misliti in bo menda kmalu na vse grlo gotovim ljudem v Ljubljani glasno povedal, kakšno šolstvo hoče imeti po svoji narodni preroditvi.

Naše šolstvo mora biti slovensko, narodno, demokratično, socialno in nravno. Šola naj nas uči delati!

Potem bo lehek prehod k delu nadaljne ljudske izobrazbe. Želel bi predvsem, da naše kmetško ljudstvo končno izprevidi, da mu je treba stalno poleg dela na polju, tudi duševnega, izobraževalnega dela, ker mu bo to često tudi pri gospodarstvu več koristilo kot pa če od jutra do večera gara, a se ne zmeni za to, kaj se godi okrog njega po svetu.

(Konec prih.)

Prekmurske pesmi.

Prelepo ravno je pole . . .

Prelepo ravno je pole;
Po poli mi en fantič gre,
Al' on si poje tak lepo,
Kak da bi igral na žveglo.

Marija ga je srečala,
Prelepo ga je pitala:
"Pa kaj si fantič tak veseo,
Ka si tak lepo pesem peo?"

"Al' kaj pa ne bi bio veseo;
Da sam pri svetoj meši bio
Pa tam sam vido Jezusa,
Marijo, svet'ga Jzefa."

Pred njim je križ, za njim je križ,
Jezus krvavi pot poti;
Pred njim so cvele rožice,
Za njim so šle sirotice.

Sirotice zapuščene,
Od ljudi so zavržene,
Od Jezusa poljublene.

Ne bojte se, sirotice,
Či ravno ste zavrženi!
Vej bote prišle gor v nebo,
Ge je za vas pripravleno.

Sunce gre za goro . . .

Sunce gre za goro;
Močno je žalostno,
Lejko je žalostno,
Ka de nad vojno šlo.

Fantič gre med vojsko,
Kre se ma sablico,
Sable biskečejo,
Fanti trepečejo.

Krugla že zabrni,
Fantič na stran leži.
Mar'ja gre kre njega,
Gor büdi fantiča.

"Stani gor, fantič moj,
Pojdva za Jezušom!"
"Nemrem gor stanoti,
Mam kruglo pri srci."

Lepa je lelija,
Roža Marijina.
Lepa je lelija,
Roža Marijina.

Političen pregled.

Pogajanja z radikali se razbila.
Beograd, 31. avgusta. V soboto se vsled dogovora s strankami v Narodnem predstavništvu ni vršila razprava o računskem provizoriju, marveč se je seja Narodnega predstavništva odgodila na ponedeljek. Stranke so se istočasno dogovorile, da se vrše v nedeljo pogajanja o rekonstrukciji kabineta. Vsled tega je ministrski predsednik Davidović povabil na razgovor voditelje vseh opozicijskih strank in jih pozval, naj predložijo pogoje, pod katerimi bi bile voljne stopiti v kabinet. Danes opoldne so se vršila pogajanja z radikali, Narodnim klubom in klerikalci. Med tem časom se je jasno pokazalo, da gre v glavnem le za sodelovanje dveh glavnih strank, demokratov in radikalcev. Vsled tega so se vršila pogajanja le med tema dvema strankama. Protić je v imenu radikalne stranke izjavil, da stopi v kabinet pod pogojem ako se agrarna reforma po sedanjih načelih in v sedanjem obsegu ne izvrši. Zlasti je zahteval, da ostanejo nedotaknjena veleposestva, ki ne temelje na fevdalni podlagi. V kolikor so stavili radikali pogoje osebnega značaja, je ministrski predsednik Davidović kot zastopnik Demokratske zajednice izjavil, da so demokrati voljni dati vse zahtevane koncesije v osebnem oziru, vendar pa ne morejo demokrati na noben način opustiti načelo agrarne reforme, ki je v naši poljedelski državi eno najvažnejših, ker smatra, da bi dovedlo do katastrofe, če se agrarna reforma ne izvrši in če ostane zemlja nakopičena v rokah agrarnega velikapitala, dočim ostanejo begunci, legionarji, invalidi, ameriški izseljenci, ki so sedaj brez vsake zemlje, še nadalje brez nje, čeprav se žive s poljedelstvom. Danes popoldne je imel Demokratski klub zopet plenarno sejo, ter je z vsemi glasovi vzel z odobravanjem na znanje poročilo svojih zastopnikov o poteku današnjih pogajanj in je z vsemi glasovi zaključil, da ni mogoča rekonstrukcija kabineta brez agrarne reforme. Zlasti se je v poročilu o poteku pogajanj naglašalo, da je izjavil dr. Korošec v imenu Jugoslovanskega kluba, da je solidaren z radikali. Po tem takem se je izjavil dr. Korošec tudi proti agrarni reformi. Jutri popoldne ob 4. se vrši seja Narodnega predstavništva, v kateri pride proračunski predlog na glasovanje. Še poprej se bodo pa predpoldne vršila pogajanja z Narodnim klubom.

Zlet Mariborske sokolske župe v Ptuj dne 7. septembra 1919.

Sejaj žito no pšenico . . .

Sejaj žito no pšenico,
To je zimski krüh!
Sejaj žito no pšenico,
To je zimski krüh!

Moji bratci so sejali,
Samo jaz šče nej.

Jaz bom tüdi, jaz bom tüdi,
Naj me Bog žive.

V našoj vesi takša dekla,
Ka jo dobro vem.

Ge jo srečam, tam njoj rečem:
»Micka, »dober den!«

»Kama si pa prstan djala,
Ka sam ti ga dao?

»Pozlatari sam ga dala,
Ka ga pozlati«.

»Pazi düšo, pazi srce,
Ka ga ne zgübiš!«

Zaročila miva sva se
Pred gospodom tam,
Čuvaj verno zaročenje
Jezus pravi sam.

Dnevne novice.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani. Regent Aleksander je podpisal ukaz, s katerim stopi v veljavo zakon o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani in s katerim se imenujejo prvi profesorji na vseučilišču, ki imajo obenem tudi naloge, da stavijo predloge glede nadaljnjih imenovanj. — Imenovani so za redne profesorje: Na pravni fakulteti: dr. Ivan Žolger, bivši minister in redni profesor na vseučilišču na Dunaju; dr. L. Pitamic, izredni profesor na vseučilišču v Črnovicah; dr. Bogumil Vošnjak, docent na vseučilišču v Zagrebu in dr. Ivan Žmavc, bibliotekar I. raz na vseučilišču v Pragi; na modroslovni fakulteti: dr. Josip Plemelj, redni profesor na vseučilišču v Črnovicah; dr. Rajko Nachtigall, redni profesor na vseučilišču v Gradcu; dr. Fran Ramovš, docent na vseučilišču v Gradcu in dr. Ivan Prijatelj, kustos na dvorni biblioteki na Dunaju; na tehnični fakulteti: prof. dr. Rih. Zupanič, docent na tehnični visoki šoli na Dunaju; dr. Karel Hinterlechner, šef geolog. državnega zavoda na Dunaju; prof. dr. Maks Samec na Dunaju, ter ing. dr. Milan Vidmar; na bogoslovni fakulteti: dr. Ivan E. Zorè, dr. Aleš Ušeničnik in dr. Fr. Ušeničnik, vsi trije doslej profesorji na bogoslovnem učilišču v Ljubljani.

Zborovanje trgovskega gremija mariborskega se je vršilo minolo soboto pri »Gambrinu«. Predsedoval je predsednik Weixl. Prva točka dnevnega reda je bila: ženski trgovski pomočniki. Predlog društva trgovskih uslužbencev je bil: Prodajalke in komptuaristinj, ki služijo 5 let v eni in isti trgovini, dobijo usposobljenostno spričevalo, one, ki služijo 3—5 let morajo narediti trg. šolo, da morejo dobiti usposobljenostno spričevalo, in dotične, ki služijo manj kot tri leta, se odpustijo. Predlog trgovcev se je samo v tem razločeval, da se je oziral samo na prodajalke in ne na komptuaristinj. Vnela se je jako živahna in deloma burna debata. K predlogu so govorili trgovci Vorše, Žnidarič, Haber in zastopnik društva trgovskih sotrudnikov Pelikan, ki je zagovarjal jako temperamentno predlog trgovskih uslužbencev. Sprejet je bil predlog trgovcev. Glede plače trg. uslužbencem se je sklenila sledeča minimalna plača s 60% draginske doklade: v prvem letu po končanem uku 120 K, v drugem letu do vstevši 20 leta starosti 140 K, od 21—25 let starosti 200 K in od 26 let naprej 240 K. Nadalje se je sklenilo nedeljni počitek in 9 urni delavnik in sicer od 8. do 12. in od 14.—18. ure. Končno so se razpravljale razmere o učencih. Zastopnik pomočnikov je orisal škandalozne razmere v nekaterih trgovinah. Učenci morajo opravljati dela hišnega hlapca in dela na polju. Tudi preveliko število učencev v eni trgovini ne odgovarja postavnim predpisom. Vse te nedostatke mora odpraviti trg. gremij. Po dvehurnem zborovanju je zaključil predsednik zborovanje.

Zemljišča dobrovoljcem. Izšla je naredba vojnega ministrstva, glasom katere se imajo zbrati podatki dobrovoljcev srbske vojske, katerim se imajo podeliti obljubljena zemljišča. Z ozirom na to, da je mnogo dobrovoljcev že odpuščenih iz vojske, naj vpošljejo vsi oni, kateri niso vposlali še potrebnih podatkov že za časa službovanja v vojski, osebne sezname Brambnemu odseku Dravske divizijske oblasti v Ljubljani z sledečimi podatki: čin in stan, ime in priimek, od kod je (kraj, okraj), poslednja komanda v stanju katere se je vodil, rojstno leto, služba v kadru, koliko in kje, je-li pismen, s čim se je pečal v civilu, je-li borec ali neborec in spremembe v teku službovanja.

Ruška koča. Blizu cerkve sv. Aneha, oziroma blizu Ruške koče stoji starodavna kapelica, »Spodnji križ« in »Čudežni studenec«. Zadnja je daleč naokoli znana, ker izvira pod njo mrzla in čista planinska voda, kateri pripisuje ljudstvo zdravilno moč. Ti kapelici sta bili blizu razpada. Podravska podružnica SPD jih je prenovila ter se bodeta slovesno blagoslovili na Malo Gospojnico t. j. 8. septembra. Blagoslovljenje bode opravil nam Pohorcem toli priljubljeni č. g. dr.

Anton Medved. Cerkveni obred se prične ob 10. uri, potem je govor in nato sv. maša v cerkvi sv. Aneha. Popoldne bode na prijazni »planinci« krog Ruške koče planinska veselica. V večni spomin na svetovno vojsko se bodeta ti kapelici imenovali mirovni kapelici z napisom 1914—1919. Obenem naj letnica 1919 pozne rodove spominja na rojstvo nove naše države »Jugoslavije«. Udeležite se te slovesnosti vsi, ki ste toliko v vojski pripteli, pa tudi dragi planinci in prijatelji lepega Pohorja.

Zborovanje delegatov spodnještajerskih občin, okrajnih zastopov in javnih zavodov dne 11. in 12. kimovca 1919, bo, kakor vse kaže zelo dobro obiskano. Zanimanje za zborovanje se opaža v vseh krogih. Dnevni red je tako obsežen, da bo vse to gradivo le težko v 2 dnevni dovršiti, obsega pa vendarle najnujnejše točke, glede katerih je jasna beseda in ureditev neodložljiva. Iz došlih prijav je že danes razvidno, da bodo zastopana vsa poverjenstva, vsi oddelki deželne vlade. Udeležbo po delegatih sta tudi že obljubila ministra notranjih del in trgovine in bo sosebno zastopnik ministerstva trgovine poročal glede likvidacije trgovske obrtne komore v Gradcu. Pozivljajo se občine in okrajni zastopi, da tega važnega zbora nikakor ne prezrejo, ker se bo baš tukaj odločalo v mnogih ozirih definitivno o bodočem položaju slovenskega Štajerja. Okrajni zastopi naj za sebe in za podrejene občine čimprej naznanijo semkaj število udeležencev, da se zamore zagurati prenočišče, za katero bode sicer v zadnjem hipu jako težko skrbeti. Tudi bo potrebno, da okrajni odbori izrecno pozovejo občinska zastopstva na udeležbo in jih opozorijo na važnost zbora.

Nogometna tekma Ilirija—Maribor (4:1). Nisem si stavljal naloge opisati obširen potek tekme. Omenim samo par podatkov, ki jih je vredno upoštevati. Sodnik pri nedeljski tekmi ni bil mož na pravem mestu. Kakor se je opazalo med tekmo, je bil sodnik zelo pristranski. Diktiral je kazni na nerazumljiv način, navadno šele opozorjen od Ilirinega moštva. Seveda je vsled tega močno trpela igra »Maribora«. O igri se moram povprečno pohvalno izraziti, posebno kar se tiče našega moštva. Igralo je od začetka z veliko vnemo in z občudovanja vrednim pogumom. Par igralcev je pričalo še v nepopolnem izvežbanju, tako »levo krilo« in »vratar« (goalman). »Maribor« se ima zahvaliti svojim izvrstnim »branikom«, ki so rešili vratarja marsikakega slabega položaja. Igra ljubljanskih gostov je pričala o dobri izurjenosti, pa tudi v premoči nad »Mariborom«. Njih izvrstna kombinacija je hvale vredna. Izgubiti igro s takim tekmečem ni sramota. Štiri proti enemu. Pri igri »Ilirija« z marib. nemškimi klubom »Rapid« je bil rezultat: 5:1. Našemu »Mariboru« se obeta torej lep napredek. Prijatelji športa in izvežbani igralci: Pristopite našemu slovenskemu klubu »Maribor«. Vam pa, članom kluba kličem: Le pogumno naprej! Vaša deviza bodi: Velox et audax. Zdravo! S. L.

Na vse slovenske čevljarske mojstre! V sredo zvečer ob 8. uri se vrši v gostilni »Maribor« sestanek mojstrov. Ker se gre za važne stanovske zadeve, je potreba polnoštevilne udeležbe.

Umetnost in književnost.

Otvoritev dramatične šole v Mariboru. Za dramatično šolo oglasilo se je dosedaj lepo število gospodičen in gospodov, ki jim tem potom vljudno naznanjamo, da se vrši otvoritev dramatične šole v četrtek 4. septembra točno ob pol osmih zvečer v lastni, edino le v ta namen adaptirani dvorani. Vsi oni gojenci in gojenke, ki bi hoteli obiskovati to šolo in se še niso vpisali, naj se zglaste do četrta v ravnateljevi pisarni. Vhod v dvorano dramatične šole iz Stolnega trga, I. nadstropje gledališkega poslopja. Vsi gojenci in gojenke se opozarjajo na točen in reden obisk pouka.

Začetek skušenj igralskega osebja. Vse dame in gospode igralce in igralke, ki so javili ravnateljstvu mestnega gledališča, da so pripravljene sodelovati opozarjamo, da se začno skušnje za bodočo sezono našega gledališča v četrtek 4. septembra t. l. V četrtek se vrši bralna skušnja za Finžgarjevo ljudsko zgodbo »Veriga«. Vsi sodelujoči bodo obveščeni pismenim potom.

Obrtni in trgovski vestnik.

Lesna industrija Naši lesni producenti in industriji so že pred meseci spoznali, da se morajo združiti v tesne in krepke organizacije, koje jim naj zajamčijo, da bodo svoje blago v primernih prilikah spravili v promet. Pri tem so si bili v svesti, da mora tako združenje obvarovati našo deželo pred zloglasnim prekupevanjem in verižarstvom, vzvzetelimi za časa vojne. Niti se ne sme pozabiti preteča nevarnost židovske invazije iz sosednjih pokrajin, ki jih preveč tepe hebrejska šiba. Meseca maja se je osnovalo v Ljubljani pod egido »Zveze industrijev na slovenskem ozemlju kraljestva SHS« strokovno društvo, kojega namen je vsestransko zastopati skupne interese lesne produkcije in industrije, dne 23. avgusta se je to društvo, ki je že od početka sem delovalo z vidnim uspehom, na novo in tesneje konstituiralo pod imenom »Pannonia«, društvo lesnih industrijev v Ljubljani. — Obnovljeno društvo noče delati bojevitih konkurenca solidni domači lesni trgovini, nasprotno je ves čas v prijaznih odnosih s sličnimi organizacijami lesnih trgovcev in postopa z istimi povsod solidarno, kjer gre za skupne stanovanske težnje in za koristi te važne panoge v našem gospodarstvu. Vendar pa se je dejanski izkazala potreba upoštevati različnost produkcijskih in trgovskih prilik naše industrije in dejstvo, da združuje »Pannonia« že izdatno število velikih podjetij v svojem delokrogu, dokazuje prav jasno, da se je društvo osnovalo povsem na stvarni podlagi, na temelju zdrave gospodarske politike. Društvo ima svojo pisarno v Šelenburgovi ulici št. 7, II. nadstropje, nad Jadransko banko in naj interesenti tam zahtevajo informacij. Dasi obsega »Pannonia« že precejšen del slovenske lesne produkcije, vendar vabi zlasti večja domača podjetja ter sorodne zadruge, v kolikor niso že vezani v drugih zvezah, da pristopijo »Pannoniji« in si tako zagotovijo uspešno razpečavanje svojega blaga doma in neposredno na inozemske odjemalce.

Zadnje vesti.

Seja narodnega predstavništva.

Belgrad, 1. sept. Med splošno napestostjo je odvrnil predsednik zbornice Pavlovič današnjo sejo nar. predstavništva ob 16 h. Po opravljenih formalnostih se je dvignil bivši minister Trifković in je dal v imenu Zjedinenje opozicije razun narodnega kluba izjavo, da hoče opozicija z ozirom na težak položaj, v katerem se nahaja država in da se izogne izvenpravnemu stanju, votirati proračun, ali ne kakor je vlada zahtevala za 2 meseca, ampak samo za en mesec. Predsednik ministrskega sveta Ljubo Davidovič je takoj izjavil, da sprejme deklaracijo opozicijonalcev z zadovoljstvom na znanje, nakar je zbornica brez debate prešla k glasovanju. Proračun za mesec september je bil nato sprejet z 124 proti 43 glasom. Po glasovanju je govoril poslanec dr. Tresič-Pavičič, ki je v živih barvah slikal nevarnosti, ki krog in krog obdajajo našo mlado domovino. Pozival je vse poslance in vse stranke, da se dvignejo nad stališče malenkostnih strankarskih in osebnih sporov in se s skupno vztrajnostjo za ujedinjeno domovino oddolže onim neštetim tisočim junakom, ki so žrtvovali za to domovino svoje življenje. Nato je bila seja zaključena. Prihodnja seja se bo vršila zaradi mohamedanskega praznika bajram šele 9. t. m.

Carnegiejeva oporoča.

Amsterdam, 31. avgusta. Reuterjev urad poroča iz New Yorka, da je bila oporoča Carnegiejeva objavljena. Carnegie ceni svoje premoženje na 25 do 30 milijonov dolarjev. Njegova darila med živimi znašajo 43 do 50 milijonov dolarjev. Zapustil je mnogo ustanov v dobrodelne svrhe, razentega letne rente v znesku 10.000 dolarjev za Lloyd Georgeja, Tafta in Lord Morleya, kakor tudi letne rente po 5000 dolarjev za vdove bivših predsednikov Clevelanda in Roosevelta. Glavni del premoženja in umetnine dobi vdova Carnegiejeva.

Sokolski vestnik

Sokol in Narodna čitalnica v Ptujju vabita vse naše rojake k proslavi dne 7. septembra 1919. Mariborska Sokolska župa napravi k nam izlet. Uverjeni smo, da bodo prišli Mariborčani polnoštevilno. Mi spadamo k Vam, Vi spadate k nam. Naš „Sokol“ ima tam svojo župo, dramatično društvo svoje središče, krajevna naša organizacija JDS ima pri Vas svojo okrožno organizacijo. Cisto naravno je torej, da pridete Mariborčani z Sokolsko župo prav vsi, ki čutite narodno. Ormožani, Središčani in Lenarčani ste naši sosede. Posetili smo mi Vas v Ormožu in pri Barbari na sokolskih prireditvah, sedaj nam obisk vrnete, na vozovih, konjih, avtomobilih, vlakih. Prekmurci, Vas sprejmemo vsi skupaj z odprtimi rokami kot novoodrešene mučenike. Celje, Ljubljana prihitita gotovo že na predvečer slavnosti radi ugodnejših zvez. Ptujski okraj je ves v lepakih. Fantje prihajajo na konjih, možje in ženske peš in na okinčanih vozovih. Pozdravljeni tisoči od vseh strani.

Dopisi.

Prevalje. Pred kratkim je kupil gospod Alojzij Rozman, znano zaveden narodnjak, hišo g. H. Filipowskega, kjer namerava otvoriti prvo jugoslovansko gostilno v mežiški dolini. Z veseljem pozdravljamo mi Slovenci to podjetje, ker uverjeni smo, da bodo našli pod to gostoljubno streho varno zavetišče bodoča čitalnica in druga narodna društva, ki se bodo morala začeti snovati v korist in napredek narodne zavesti. Kjer je ta hiša zelo prostorna, poskrbljeno bo seveda obilo prenočišča in prepričani smo, da se bo gosp. Rozman na sve moči potrudil, postreči svojim gostom z okusnimi jedili in pristno kapljico rujnega vinca po zmernih cenah. Ker so Prevalje že same ob sebi zelo velike in vrh tega še središče mežiške doline, sedaj pa glavno mesto koroškega dela Jugoslavije, je taka velika, moderna in narodna gostilna popolnoma umestna.

Razne novice.

Obogatela z kodrastimi lasmi. V Ameriki je nedavno tega umrla zamorka Waker, ki je zapustila premoženje čez 2 in pol milijona dolarjev. Svoje dni je bila revna, živela se je s pranjem in likanjem. Odkar pa je izumila „sredstvo“ proti kodravosti las — kar zamorci smatrajo za suženjstvo — je začela bogatiti, da je naposled prišla do imetja, ki jo je napravilo najbogatejšo zamorko v Združenih državah.

Brezžično spojenje s planeti. Slavni Marconi, izumitelj brezžičnega brzojavnega aparata, je govoril z nekim časnikarjem o velikanskem razvoju brezžičnega brzojavanja po vsem svetu v zadnjem času in je izrazil svoje mnenje, da se eterični valovi prenašajo od zemlje v neskončnost, in da ni več daleč doba, ko bo mogoča brezžična brzojavna zveza z inteligenco na drugih nebeških telesih. Da dandanes o njih ničesar ne vemo, to nič ne dokazuje. Brezžični brzojav še ni star. Brzojajke, ki jih je Marconi odposlal pred desetimi leti, so dosegle komaj najbližja mesta. Premnogi planeti so starejši

kot naša zemlja in če so na njih ljudje, imajo vsekako več izkušenj ko mi in to nam lahko neizmerno koristi. Časnikar je potem oporekal, češ, da bi se ne mogli pogovarjati z ljudmi na drugih planetih, če bi tudi v istini na njih prebivali. Na to je odgovoril izumitelj, da bi se ta ovira naglo premagala. Poslali bi n. pr. poročilo, da je dvakrat dve štiri in v tem smislu nadaljevali, dokler bi ne dobili odgovora. Če bi mi prejeli enak odgovor, pa bi se nam posrečil poizkus, zakaj matematika je samo ena v vsem vsemiru. Ta veda nam nemara olajša občevanje s planeti. Marconi je prejel že večkrat iz zraka signale, o katerih domnevajo, da so morali priti iz kakšnega kraja izven naše zemlje, da Marconi celo veruje, da so bili poslani z ene ali druge zvezde.

Bojevita mala kneginja. V londonskih plemiških palačah se pripoveduje naslednji zanimiv dogodek: Sin princa Jorškega in bodočega naslednika angleškega prestola, sedemletni princ Eduard se je igral na vrtu, ki mu pravijo Stoford-Haus, z desetletno kneginjo Souterlandsko. Prinčeva odgojiteljica góna Horika in kneginja Souterlandska sta sedeli nekoliko v stran. Malemu princu se je zahotelo igrati z malo tovarišico transvaalsko afriško vojsko. Razume se samo ob sebi, da je princ hotel biti angleški vojskovodja lord Roberts, njegova mala tovarišica je pa imela biti predsednik Krüger. Ali mala gospodična ni hotela prevzeti nalogo angleškega sovražnika in to je mladega princa tako razjezilo, da se je vrgel na deklico in jo začel biti. Ali ker je bila mala gospodična za tri leta starejša in močnejša kakor on, je brez dolgega pomisleka lepo pograbila milega prihodnjega angleškega kralja okoli pasa in ga je vrgla v — ribnik, na čigar bregu sta se igrala. Na vpitje malo prej še tako bojevitega princa je pritekla odgojiteljica in kneginja Souterlandska ter ste potegnili nesrečnega, do kože premočenega vojskovodjo iz vode ter sta hiteli z njim v toplo postelj, da bi se ne prehladil.

MALA OZVANILA.

Lončarska pomočnika se sprejmeta talijani, ki se proti plači in hrani. Fran Heuffel & dediti, tovarna peč in štedilnikov, Glince 258 pri Ljubljani. 3-2

Ženitna ponudba. Sem 26 leten obrtnik, zdrav, energičen in precej inteligent. Ker rabim za povečanje podjetja nekaj kapitala, se bi poročil z premožno gospico ali vdovo v starosti do 30 let. Predpogoj seveda telesno zdravje. Ponudbe z navedbo sestanka pod 50-100.000 na upravo lista. 3-1

Brivnica se kupi ali lokal za brivnico vzame v najem. Naslov v upravi. 4-1

Glasovir poučuje izkušana učiteljica. Posebna dobra metoda za otroke. Ferdinandova ul. 2, 2. nadstropje.

Raznašalci časopisov

Invalidi, dobe lep zaslužek. Zglase naj se v upravnistvu „Mariborskega delavca“.

Restavracija „Križev dvor“

Restavracija „Križev dvor“

Topla in mrzla jedila. Vsak dan sveže pivo. Izborna vina.

Sobe za tujce.

Naznanjam vsem slovenskim damam, da

preselim moj salon

iz Sodnijske ulice št. 25 v odprto trgovino
Freihaus ulica št. 2

v Majerjevi hiši. — Izdelovanje novih in popravila kakor preformanje ženskih in otročjih klobukov se zgotavlja hitro in po zmernih cenah.

Priporočam se častitim damam za obilen obisk kot prva jugoslovanska modistinja

Ivka Kosi.

2-1

J. N. Šoštaric

trgovina z modnim in
manufakturnim blagom

Maribor

Gospodska ulica št. 5

Inserati v našem listu
imajo največji uspeh!

Sadna stiskalnica

(na kolesih) za 8-10 meterskih stotov, se takoj prodaj ali zamenja za kmetijski stroj. Witzler, Maribor, Gospodska ulica 15. 3-3

Kupim gostilno

ali posestvo v Mariboru ali njega bližini. Prednost ima gostilna s posestvom in gospodarstvom. Ponudbe naj se pošljejo na županstvo Bistrica pri Pliberku.

V zalogi »Tiskovne zadruge« v Mariboru je izišla brošura

„Jugoslovanska mučenika
Zrinski in Frankopan“

Spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Brošura stane 1.— K, s poštnino 1'05 K
Dobi se v vseh knjigarnah. Šolskim vodstvom pri večjih naročilih 10% popusta.

Somišljeniki!

Zahtevajte po vsih gostilnah,
kavarnah in brivnicah „Mariborskega delavca“!